

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Jak to jest z tym stopniowaniem?



OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Wiemy, że nie stopniują się przymiotniki relacyjne i dzierżawcze, czyli takie, które charakteryzują jakieś obiekty przez odniesienie do innych (drewniany, komputerowy, Plastusiowy), a stopniują się – z zasady – przymiotniki jakościowe, czyli te, które wskazują na cechy przedmiotów (miły, ładny, spokojny, wesoły).

Jednak – uwaga! – o stopniowaniu decyduje w dużej mierze znaczenie przymiotnika: ten sam przymiotnik może w jednym ze znaczeń się stopniować, a w innym nie.

Weźmy na tapet przymiotnik OTWARTY. Kiedy OTWARTY oznacza 'rozległy', nie ma mowy o stopniowaniu: otwarty widok ani otwarta równina nie mogą być ani mniej, ani bardziej otwarte. Kiedy OTWARTY oznacza 'nierozstrzygnięty', również pozostaje bez możliwości stopniowania: otwarte pytanie to zawsze otwarte pytanie: ani mniej, ani bardziej.

Niestopniowalny jest także OTWARTY wchodzący w skład terminów lub frazeologizmów: ani DZIEŃ OTWARTY, ani LIST OTWARTY nie może być „bardziej otwarty”. Ale kiedy OTWARTY oznacza 'szczerzy', z powodzeniem może się stopniować: powinienś prowadzić z nią bardziej otwarte rozmowy, potrzeba wam szczerości. Również kiedy OTWARTY oznacza 'skłonny do zmian, skłonny do dyskusji', przymiotnik ten będzie podlegać stopniowaniu: ludzie bardziej otwarci na świat zwykle są pogodniejsi i życzliwsi od innych.

A kiedy OTWARTY oznacza 'niezamknięty', to będzie się stopniować czy nie? Rozważmy przykład otwartego okna: czy okno może być bardziej otwarte? Czy powiemy, że okno w kuchni jest bardziej otwarte od okna w pokoju? Raczej nie, powiemy za to, że jest szerzej otwarte niż okno w pokoju.